נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה או דלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה ת"ש [א]דתני לוי אלמנה כל זמן שלא ניסת על היתומים להביא ראיה ניסת עליה להביא ראיה א"ר שימי בר אשי כתנאי [ב]מוכרת וכותבת אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי דברי רבי יהודה ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם וכן כחה יפה מאי לאו בהא קמיפלגי לר' יהודה דאמר בעי לפרושי סבר נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל האלמנה להביא ראיה ורבי יוסי סבר לא בעי לפרושי נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה ממאי דלמא דכולי עלמא נכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומים להביא ראיה [ג]ורבי יהודה [א]עצה טובה קמ"ל דלא ליקרו לה [ב]רעבתנותא דאי לא תימא הכי הא דבעי ר' יוחנן תפשוט ליה ממתני' [ג]מוכרת למזונות שלא בבית דין וכותבת אלו למזונות מכרתי אלא ממתני' ליכא למשמע מינה דעצה טובה קמ"ל ה"נ עצה טובה קמ"ל א"נ דכולי עלמא נכסי בחזקת יתמי קיימי והיינו טעמא דר' יוסי כדאביי קשישא דאמר אביי קשישא משל דר' יוסי למה הדבר דומה [ד]לשכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי רצה בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן

אם

נכסי. הבעל: **בחזקת יתמי.** והיא המוציאה מהם ועליה להביא עדים שהודו יתומים בפניהם שלא קבלה וכל זמן שלא תביא עדים לא תגבה: **בחזקת אלמנה קיימי.** שהרי נשתעבדו בתנאי ב"ד: **נשאת.** והיא באה לתבוע מזונות של שנים שעברו: **עליה להביא ראיה.** דמשניסת אין הנכסים ברשותה: **וכותבת אלו למזונות.** בשטרות המכירה שהיא כותבת ללקוחות כותבת את המכור למזונות וכשהיא מוכרת לגבוי כתובה תפרש בתוך השטר לכתובה מכרתי: **וכך כחה יפה.** כדבעינן לפרושי: **מאי לאו בהא פליגי דר' יהודה דאמר הפירוש יפה לה סבר נכסי בחזקת יתמי קיימי.** ואי לא פירשה מה לכתובה ומה למזונות סוף כשתבא לתבוע יאמרו לה מה שמכרת לכתובה מכרת וקבלת כתובתך ואם תאמר להם א"כ תנו לי מזונות שאכלתי הם יאמרו נתננו ליך מטלטלין תמיד במזונותיך והם נאמנים: **ורבי יוסי סבר נכסי בחזקת אלמנה קיימי.** והיא תחזיק בהם לצורך מזונותיה וכתובתה ועליהם להביא ראיה לפיכך הסתם יפה לה מפני לקוחות שלקחו שדות מבעלה שאם יכלו כל נכסי היתומים תחשוב כל מה שמכרה למזונות ועל הלקוחות שלקחו מבעלה תחזור על כתובתה שאם תפרש לכתובה מכרתי לא תוכל שוב לנתקן למזונות ועל הלקוחות לא תחזור על מזונותיה דתנן (גיטין דף מח:) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים: **דלא ליקרו לה רעבתנותא.** הרואה שמוכרת כל קרקעות אלו סבור שמוכרתן למזונות מוציא עליה שם רעבתנותא ושוב אין אדם נושאה: **דאי לא תימא הכי.** דטעמא דר' יהודה לאו משום נכסי בחזקת יתמי הוא: **הא דבעי ר' יוחנן.** על מי להביא ראיה נהי דמתניתא דפלוגתא דר"י ורבי יוסי לא שמיע ליה מתני' מיהא שמיע ליה שהמשנה נשנית תמיד בבית המדרש: **תפשוט ליה ממתניתין.** דעל אלמנה להביא ראיה דמתניתין נמי מצרכה לה לפרושי כר' יהודה: **דעצה טובה קא משמע לן.** דלא ליקרו לה רעבתנותא: **אי נמי דכולי עלמא.** היכא דאמרו יתומים נתננו על אלמנה להביא ראיה ואפי' הכי לר' יוסי הסתם יפה לה לטריפת לקוחות שבחיי בעלה לכתובה כמו שפירשתי וכדתני אביי קשישא:

אם

נכסי בחזקת אלמנה קיימי. וא"ת מה טעם דלא חשבינן נכסי בחזקת הבעל חוב ואמאי מהימני יתמי למימר פרענו במלוה על פה וכי תימא דחשבינן ליה בחזקת אלמנה טפי משום דמוכרת למזונות שלא בבית דין אם כן לרב ושמואל נהי דלית להו כל הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מ"מ כשאיבדה כתובתה לא יהיו יתומין נאמנין לומר פרענו כיון דמוכרת לכתובתה שלא בבית דין נכסים בחזקתה כי הכא וכי תימא אע"ג דנכסים בחזקתה מיהו מהימני לומר פרענו דמוכחא מילתא מדלית לה כתובה דמחמת פריעה נקרעה מיהו היכא דאיכא עדים שנשרפה לא להימנו ושמא י"ל אי איכא עדים אין הכי נמי א"נ מזונות שאני דכתובה מיד שנפרעה נסתלקה אבל מזונות לעולם יש לה מזונות עד שתתבע כתובתה הלכך הוו נכסים בחזקתן טפי ממזונות. מ"ר. ולא דמי להא דאמרי' בהמקבל (ב"מ קי.) יתומים אמרו אנו השבחנו ובעל חוב אמר אביכם השביח ומסקנא דמילתא ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמי דהתם מיירי כגון שהיתומין מודים שהקרקע זה לבעל חוב שאביהן עשאה אפותיקי ולכך מסיק כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמי ותדע מדמייתי עלה ספק זה קודם ספק זה קודם קולן ואינו נותן דמים והיינו הטעם כיון דלקוץ קאי כמאן דקיץ דמי ולשם מודה בעל האילן שיש לו לקצן אלא שואל דמים אם כן ארעא דלגוביינא קיימא נמי מיירי כה"ג. מ"ר:

נשאת עליה להביא ראיה. מדלא משכח עליה להביא ראיה אלא בנשאת ש"מ דנתקבלה כתובתה או דתבעה כתובתה בב"ד אפי' במזונות שעברו עליהן להביא ראיה. מ"ר: **ורבי** יוסי סבר נכסי בחזקת אלמנה קיימי. מה שפי' בקונטרס דוכן כחה יפה דקאמר ר' יוסי היינו כשכלו נכסי היתומין תחשוב ללקוחות כל מה שמכרה למזונות לא נהירא לרבי מדאמר לקמן אי נמי דכולי עלמא בחזקת יתמי קיימי והיינו טעמא דר' יוסי כדאביי מכלל דעד השתא לא אסיק אדעתיה לר' יוסי האי טעמא ונראה לרבי דהיינו יפוי כח השתא דמתוך שהיא מוכרת סתם היא מרווחת לומר אלו מכרתי למזונות ולא יוכלו היתומין לומר לה אם שהתה איבדה מזונות כמו שהיו יכולים לומר לה אם היתה כותבת אלו למזונות ואלו לכתובה ואז היו יכולין לומר שאר המזונות מחלה אבל לענין טריפת לקוחות אכתי לא מסיק אדעתיה עד דמסיק דכ"ע נכסי בחזקת יתמי קיימי דאז לא מצי למימר האי יפוי כח דלגבי יתומים לא תהא נאמנת לומר כולם למזונות מכרתי שהרי בחזקת יתמי קיימי וא"ת מה יפוי כח הוא השתא דקאמרה הכל מכרתי למזונות ולא איבדה וכי אין זו אונאה דשקר הוא שהרי גם לכתובה מכרה וי"ל מאי טעמא שהתה שתים או שלש שנים ולא תבעה מזונותיה איבדה מזונותיה דמדלא תבעתה א"כ מחלתה והכא ליכא למימר הכי דאיכא למימר דלא חששה לתובעם משום שיכולה לומר הכל מכרתי למזונות וגם לפי' הקונטרס אין זו אונאה שאומרת ללקוחות הכל מכרתי למזונות שהרי מן הדין גם מזונות היה לה לגבות ממשעבדי אם לא לפי שאין קונין כדפרשינן בגטין והכא לעולם יש ללקוחות להם לאסוקי אדעתייהו משום כתובה להניח מבני חרי כשיעור כתובה אע"פ שמכרה לכתובה כיון שיכולה לומר למזונות מכרתי. מ"ר. וא"ת והלא יכולין לומר לה הנחנו לך מקום לגבות ממנו וי"ל דהוי כמו אשתדוף בני חרי דגביא ממשעבדי כדאמרן לעיל ולא שייך הכא למימר אפסדה אנפשה בידים שהרי עשתה לצורך מזונות אי נמי בלקוחות שלקחו אחר שמכרה: **דרבי** יהודה סבר נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל אלמנה להביא ראיה. לטעמא דפרישית לעיל משום הא דשתקה שלא תבעה מזונותיה מוכחא שהדין עם היתומים שאומרים נתננו קשה מכאן דהכא אמאי עליה להביא ראיה הא לא שייך הכא האי טעמא דהאי דשתקה לפי שמכרה נכסים ונראה דהיינו טעמא לעיל דעליה להביא ראיה משום דלא שייך התם למימר מה הועילו חכמים בתקנתם אם נאמנים לומר פרענו מזונות שעברו שהרי היא יכולה לתבוע כל שעה תחילת מזונות הבאין וכן הכא יכולה היא לכתוב אלו למזונות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי. מ"ר: **תפשוט** ליה ממתניתין כו'. וא"ת מאי סלקא דעתי' מעיקרא דלא תפשוט וי"ל דסלקא דעתיה דמתני' ודאי משום עצה טובה אבל ברייתא לא משמע משום עצה טובה אלא משום כחה יפה דומיא דר' יוסי. נראה לי: **רצה** בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן. פי' שיהם נוטלן אלא כלומר רצה בחובו נוטלן מבני חרי ושוב לא יוכל לגבות המתנה ממשעבדי משום הכי קאמר אם נוטלן במתנה לא כך יפה כחו פירוש אם נוטלן במתנה מבני חרי שיכול לטרוף החוב ממשעבדי וכן משמע מתוך פירוש הקונט' וקשה לר' דבשילהי יש נוחלין (ב"ב קלא:) תניא שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו כו' ופריך משום דאמר כראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ודלמא כראוי לו בחובו קאמר ומשני הא מני ר' עקיבא היא דדייק לישנא יתירא משמע דאם לא אמר אלא תנו מאתים זוז לפלוני בעל חובי ולא אמר כראוי לו אינו נוטל שניהן ונראה דאי הוה גרים התם לבעל חובי הוה ניחא דודאי כי לא אמר לפלוני אלא דקאמר לבעל חובי משמע דבחובו קאמר שיתנו לו אם לא אמר כראוי לו ויש ספרים שכתוב בהן כך ולא כתוב בהן לפלוני אבל היכא דכתב לפלוני בעל חובי ניכר מהלשון דבמתנה קאמר שיתנו לו ודבר זה תלוי בספרא:

או

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי' פי"ח מהל' אישות הל' כו טוש"ע אה"ע סימן צג סעיף טו:
טו ב ג (מיי' שם הל' כ) טור אה"ע סי' קג:
טז ד מיי' פי"ח מהל' זכיה ומתנה הל' טו יח יט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף ח:

תוספות רי"ד

אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראי' נכסי בחזקת יתמי קיימי ועל האלמנה להביא ראי' שהודו לה בפני עדים שלא נתנו לה א"ד נכסי בחזקת אלמנה קאי [א] אבל אם נשאת והיא תבוא לתבוע מזונות של שנים שעברו עליה להביא ראיה דמשנשאת אין הנכסים ברשותה: והמורה פי' יתומים אמרו נתננו דמי מזונות לשנה הבאה ואינו נ"ל דלהבא טוענים דמתני' [ב] לה לוי לא נטלתי משמע דלשעבר טענו דהא משנשאת שוב אין לה מזונות ואינה טוענת אלא לשעבר ובפ' המקבל אמרי' יתומים אומרים אנו השבחנו וב"ח אומר אביכם השביח סבר ר"ה למימר על ב"ח להביא ראי' מ"ט ארעא בחזקת יתמי קיימי וב"ח ליתי ראי' ולישקל א"ל האי סבא הכי אר"י על היתומים להביא ראיה מ"ט ארעא דלגוביינא קיימא כמאן דגבי דמי ויתמי ניתי ראי' ונשקלו וה"ל דבהדר דלוי סברה איהו למימר התם נכסי בחזקת הבעל [חוב] קיימו ולא בחזקת יתמי א"נ י"ל דאע"ג דהתם פשיטא ליה ממתניתא מיבעי' לי' משום דטעמא דהתם דכדמפרש ארעא כיון דלגוביינא קיימו וכו' והלכך כולה ארעא קיימו בחזקת ב"ח אבל הכא דלא בעי' אלא מזוני לא קיימו כלהו נכסי בחזקת האלמנה שהמזונות אינו אלא דבר יום ביומו וכולהו נכסי בחזקת יתמי קיימו ואין כח באלמנה להוציא מידן בעבור מזונותי' כמו שיש כח לב"ח להוציא כל השדה מיד היתומים אלא היתומים הן מחזיקין הנכסים והולכים ומפרנסים אותה דבר יום ביומו מש"ה היה מסתפק הכא למיבעי' אם יש כח וחזקה לאלמנה עליהן כנגד מזונותיה:

[א] נראה דחסר כאן וצ"ל ועל היתומים להביא ראיה, ת"ש דתני לוי אלמנה כל זמן שלא נישאת על היתומים להביא ראיה אבל אם נשאת וכו'.
[ב] אולי צ"ל דמתני' לה לוי נישאת עליה להביא משמע דלשעבר טענו וכו'.

מסורת הש"ס

א) [לעיל פו. וש"נ], ב) כריתות ט: שבת קיח., ג) [לקמן קו:], ד) ב"ב קלא.

מוסף רש"י

וכותבת. בשטר המכירה, למזונות מכרתי. משום עלה טובה (לקמן צז.).